

izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.80
za četrť leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravnitvu v tiskarni
sv. Ćirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Delalniki katol. tis-
kovnega društva do-
lajo list brez po-
stne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pesemarji Meti dob-
ne v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rekopis se ne vra-
čajo, neplačani Meti
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrtice,
če se tatisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 26.

V Mariboru, dne 30. junija 1898.

Tečaj XXXII.

Vabilo k naročbi.

Z mesecem julijem začne se II. polletje in prosimo torej p. n. naročnike, katerim s tem dnevom poteče naročba na „Slov. Gospodarja“, naj se podvzajo nadalješnjo naročnino dopolniti, da se jim ne pretrga ali pa ustavi do pošiljanje lista.

„Slov. Gospodar“ stane do konca leta 1 fl. 30 kr. in do konca septembra pa 65 kr.

Naročnina, nova in zastala, naj se nam pošlje po poštini nakaznicah, ker so take pošiljatke najbolj ročne. Upravištvo.

Naš list.

Na shodu slovanskih časnikarjev v zlati Pragi se je razpravljalo tudi o slovenskem časnikarstvu. Iz te razprave se je razvidelo, da zavzema naš list med slovanskimi časniki odlično, častno mesto. „Slovenski Gospodar“ je za „Domoljubom“ najbolj razširjen list na Slovenskem. Pomisliti pa moramo, da „Domoljub“ ni tednik in mu torej ni treba plačevati časnikarskega koleka in da je osnovan na širnejši podlagi, namreč za vse slovenske pokrajine, dočim se naš list bolj omejuje na slovenski Štajar. „Slovenski Gospodar“ zavzema potemtakem zares izjemno mesto med slovanskimi časniki.

Kaj je pomoglo našemu listu, da se je slovenskemu narodu tako prikupil in omilil? S samozavestjo odgovorjamo: „Naš program!“ Naš list je vedel vedno ubirati prave strune. Vedel je, da so Slovencem največje, najljubše draginje: Katoliška vera, slovenska domovina

in avstrijska država. Zato je neustrašeno odbijal napade na našo vero, naj so prihajali od katerekoli strani. Branil je pravice slovenskega jezika pred nasprotniki, med rojaki pa je budil ponos na blaglasno domačo govorico. Za slovenskega kmeta je zahteval neprenehoma, da se mu po pametnih zakonih zboljša sedaj tako obupno in slabo gospodarstveno stanje, za slovenskega delavca pa je terjal, da se oslobodi izpod jarma krutega kapitalizma ter se uvrsti med druge stanove, po zahtevah pravice in človekoljubja. Ljubezen do Avstrije in njegovega presvetlega vladarja diha iz vsake vrste našega mnogoletnega lista. V tem duha je pisal naš list in izvanredno visoko število naročnikov nam dokazuje, da hodimo pravo pot. In to število se ni doseglo svojega vrhunca! Od dne do dne se oglašajo novi naročniki, naš list hodi vedno v večjem številu med slovenski narod.

Tudi ugled, katerega si je „Slov. Gosp.“ vedel priboriti v vrstah slovanskih časopisov, se ne sme prezreti. Sponosom smemo trditi, da je naš list, posebno zadnja leta, večkrat odločilno posegal v tok našega političnega življenja. Članki našega lista so se radi čitali in v merodajnih krogih tudi vedno upoštevali. Spominjamo le na naše članke pred vseslovenskim shodom, na velezanimivo razpravo: „Pred važnimi izpremembami“ in „Kako se Spodnji Štajar pripravlja za Pruse.“ Naše besede so bile sicer kratke, a vsakokrat jedrnat in tehtne. Zato pa se tudi v krogu politikov niso mogle in niso smele prezirati. Zadnji naši članki o razmerah ob meji vzbudili so zaslužen pozornost doma in pri

nasprotnikih. Bili so povod novemu podjetju za obrambo slovenske meje.

V duhu, v katerem smo dosedaj urejali list, hočemo ga še tudi v bodoče. Naš list bo katoliški list, slovenski list in demokratiški list. „Slov. Gospodar“ ostane torej pri svojih starih načelih. A ta načela bomo širili vedno z živahno besedo, mladeniško navdušenostjo in strogo doslednostjo! Komur so draga naša načela, komur je ljub naš program, naj podpira naš list in naj ga širi v krogu svojih prijateljev in znancev. Čim bolj bo razširjen naš list, tem večji ugled bo imel, tem več bo zalegla njegova beseda pri nasprotnikih in svojcih!

Sv. Ćiril in Metod.

Iz dravske doline, 26. junija.

V torek, dne 5. julija, se bo spominjal celi slovanski svet velikih duševnih dobrot, koje je vsprejel po svojih apostolih, sv. Ćirilu in Metodu. Tudi mi Slovenci se jih hočemo hvaležno spominjati.

Slovenci smo dobili katoliško vero od nemških, laških in grških duhovnikov. Toda čeprav smo bili pokristjanjeni, duh svete vere se vendar ni mogel globoko ukoreniniti v ljudstvu, kajti verski učitelji niso bili dovolj zmožni jezika, v katerem je govoril narod. Zato je poslal leta 862 moravski knez Rastislav svoje poslane v Carigrad k cesarju Mihajlu ter ga prosil, da mu pošlje može, ki bi bili popolnoma zmožni oznanovati katoliško vero v domačem, slovenskem jeziku.

Listek.

Levom v razmesarjenje.

Zgodovinska povest. Prevel Krutogorski.

(Konec.)

Pompej je ustanovil zverinski boj s 600 levov, 18 slonov in 410 drugih afrikanških zverin. Za cesarja Avgusta je na torišču v jednom dnevu bilo ubitih 36 krokodilov; pod Kaligulo se je ljudstvo naslajalo s prizorom, kako se je mesarilo 400 medvedov. Radi raznoličnosti so se včasih predstavljale tudi male igre, kojih vsebina se je jemala iz zgodovine ali mitologije. Grozen je bil realizem takih predstav. Na smrt obsojeni zločinci ali uplenjeni vojaki so morali predstavljati Herkula na goreči grmadi ali Orfeja, razmesarjenega od levov. Skratka, storilo se je vse, da bi se obdržal propal in zatorej kruti, krvoločni narod v vedni opojnosti, v nepretrgani, nezdramni nevednosti...

IV.

Tretji dan po prihodu kristjanov v Rim so lepaki po stenah naznanjali, da se bodo igre pričele prihodnji dan. Vjetim kristjanom je bilo povedano, da se odvedejo jutri v cirkus. Poslednji dan so prečuli v tihi molitvi in prepevanju svetih pesmi.

Drugega jutra se zbere mala občina zadnjokrat okoli svojega predstojnika na dvorišču vojašnice. Ondi se je poslednjokrat opravila božja služba, potem so se vsi vsedli drug poleg drugega, čakajoč zadnje ure.

Okoli poldne je prišel po nje v ječo oddelek vojakov s centurionovim načelnikom. Še jedenkrat so se objeli in poljubili obsojenci, opominjajoč drug drugega, da se kmalu vidijo v večnem življenju. Potem so šli paroma v smrt. Ulice, po kojih so jih vodili, so bile kakor izumrle. Vsak, kdor ni imel neodložnih opravkov, se je nahajal v cirkusu, v katerega je šlo okoli 100.000 ljudi. To zgradbo je dal sezidati cesar Flavij Vespazijan. Imenovali so cirkus tudi amfiteater (okroglo gledališče). Sestavljen je bil iz eliptičnega torišča, iz štirih nadstropij in visok 50 metrov. Od spodaj navzgor se vpenja joči prostori so bili narejeni tako, da je iz slehernega posameznega mesta bil jasen razgled čez celo torišče. V prvi galeriji so bili prostori za cesarsko rodovino in za višje državne dostojanstvenike. Zverina je bila zaprta v kletkah pod toriščem. Da bi se gledalci obvarovali pred žgočimi žarki solčnimi, (kajti amfiteatr ni imel strehe,) je nad vsem ogromnim prostranstvom torišča bila razpeta platnena zavesa. Blesteče, umetno izdelani okraski na stenah in balustradah, od

zlata in dragocenih kamenov iskrea se obleka, pestrota oblačil — vse skupaj je predstavljalo slepečo sliko razkošja cesarskega Rima.

Ko so se bili kristjani približali gledališču, zadonel jim je od tam nasproti vrišč mnogih tisoč glasov. To je bil divji krik odobravanja gladiatorju, kateri je zadal premaganemu protivniku smrtni udarec. S tem se je končala prva predstava — boj gladiatorjev. Potem je sledila zverinska gonja.

Žrtve gonje so se navadno vodile v gledališče po dolgem ozkem hodniku, ki se je nahajal poleg torišča. Tam so nesrečneži, sedeči na kamenitih klopih, čakali znamenja, ko jim je bilo vstopiti. Koridor je držal naravnost k torišču, a vendar tako, da v njem sedeči niso videli tega, kar se je godilo v gledališču. Pred vhomom na torišče je bila krepka, premakljiva mreža. No čeprav obsojenci niso videli grozovitosti, vršečih se za mrežo, zato pa so jasno čuli rjojenje zverine, vpitje na kosce trganih in umirajočih ljudi ter divje tuljenje ljudstva, podobno oddaljenemu bučanju orkana.

Jedva so se vsedli kristjani, vstopil je vojak in velel Antonu in Perpetui slediti njemu. Le-ta sta se prišla za roki, pogledala se zadnjokrat in šla za svojim voditeljem. Ali ta ju ni povedel k mreži, ampak v jeden

Legenda pripoveduje, da so se odposlanci izrazili pred cesarjem: «Mi Slovenci smo priprosti ljudje in nimamo moža, ki bi nas poučeval o pravici!» Tedaj se je obrnil cesar k Cirilu ter mu rekel: «Sliši-li te besede? Tega ne more nikdo drugi storiti, kakor ti. Vsprejmi moje darove, vzemi s seboj svojega brata Metoda, ter pojdi. Vidva sta Solunjana in ti govore vsi čisto slovenski!» In Ciril je ubogal svojega cesarja ter šel med Slovane. Že prihodnje leto 863 je naše ljudstvo apostola-brata vsprejelo z velikim veseljem in navdušenjem.

S prihodom Cirila in Metoda se začenja za slovanske narode nova doba, doba omike in prosvete. Največja zasluga svetih bratov je, da sta med Slovane razširjala katoliško vero in kjer je že bila razširjena, da sta uglobila v ljudstvu duh krščanskih načel.

Ta zasluga se od naših rodoljubov vse premalo upošteva. Ako bi slovanski narodi ne rasli ob močnem kolu krščanstva, viharji stoletij bi jih že davno uničili ter odnesli s svetovnega pozorišča. Zakaj pa trdijo daljnogledni veleumi, kakor Leon XIII., Strossmayer, Gladstone, da bo bodočnost slovanska? Jedinu zaraditega, ker vidijo in spoznavajo, da je npravno življenje slovanskih narodov vobče še na jako visoki stopinji, da je torej duševna sila Slovanov še čila in mogočna. Drugi narodi se ne morejo ponašati z ono moralno nepokvarjenostjo kakor Slovani. In kdo je pri slovanskih narodih ustvaril, vzdrževal in ohranil vzorno npravno življenje? Katoliška vera, katero sta nam prinesla sveta brata, Ciril in Metod in katero sta med nami ukoreninila. Ni rodoljub, ampak grobokop svojega naroda, kateri ne spoštuje in ne utrjuje svete vere med narodom!

Sv. Ciril in Metod pa sta tudi začetnika slovstvene omike med slovanskimi narodi. Bila sta naša prva učena pisatelja. Slovani prej niso imeli v domačem jeziku spisanih knjig, rabili so črte in reze, s katerimi so zaznamovali posamezne glasove. Črte in reze pa niso posebno ugajale pri pisanju slovenskega jezika. Zato je sv. Ciril sestavil novo abecedo, ki je imela dovolj znakov za različne glasove slovenskega jezika. S to abecedo sta spisala brata več slovenskih knjig, ki so bile njima in ljudstvu potrebne pri cerkvenih opravilih. Položila sta torej sveta brata tudi temelj slovenskemu slovstvu. Narod se je veselil, ko je videl v slovenskem jeziku pisana knjige, katere je lahko brez tolmačev razumel.

Ker ima človeško življenje svoje meje, za-to sta sveta brata tudi skrbela, da sta si vzgojila vrednih in zmožnih naslednikov-duhov-

nikov. Sv. Ciril in Metod sta torej tudi ustvaritelja slovenske duhovščine. To je za naš slovenski jezik epohalnega pomena! Slovenski jezik, povsod izgnan in zaničevan, imel je stoletja in stoletja svojo jedino oporo le pri slovenskem duhovniku v spovednici in na leci. Ako bi slovenska duhovščina ne imela nobenih drugih zaslug za svoj narod nego tega, dovolj bi bilo, da jo zgodovina slovenskega naroda omenja na najodličnejšem mestu! Tisoč let je preteklo, nobeden drugi stan se ni brugal za svoj narod, le duhovnik ga je še poznal. Kako torej more boleti dandanes srce slovenskega duhovnika, ako ga drugi stanovi hočejo odtujiti, ločiti od svojega milega ljudstva, katerega ljubi, za katerega gori in se žrtvuje duhovniški stan že toliko stoletij. In ali ne vlada še tudi dandanes duh slovanskih apostolov med našimi svečeniki? Poglejmo z bistrim očesom v naše razmere! Kateri stan med Slovenci se lahko ponaša, da nima renegatov v svojih vrstah? Jedinu duhovniški stan. Poznamo pa stanove, kjer jih zaradi gmotnih ugodnosti več kot polovica pobere svoja šila in kopita ter pobegne v nasprotnikov tabor. Duhovnik pa je stal in bode stal vedno zvesto pri svojem narodu. Nobena sila ga ne more stalno ločiti od njega!

Velike so zasluge slovanskih apostolov, sv. Cirila in Metoda, za naš narod. Zato pa jima čast in slava!

Egon von Pistor.

Št. Ilj v Slov. gorica, 27. junija.

V predzadnji številki smo nekateri šentiljčani vas, drage sofarane, svarili pred glasom našega Pistorja, ki je vabil druge občine, naj bi obhajale cesarjevo petdesetletnico z njim vred, ter trdili, da je Pistorju le do tega, da bi imel priliko pokazati vsemu svetu svoje velike zasluge, ki si jih je stekel pri graditvi pruskega mosta do Jadranskega morja. Rekli smo tudi, da se bo v «Tagespošti» kakoršnega ga poznamo, sam hvalil kot neutrudnega germanizatorja in sebe poveljčeval nekako v tem zmislu: Glejte bratje na Pruskem, koliko sem vam storil! Ali ga imate drugega, ki bi bil toliko zmožen kakor jaz? Če se vam, dragi sofarani, zdi grdo, da bi temu sebičnemu namenu naj služila cesarska slovesnost, če se vam to zdi tako farizejsko, da pošteno srce napolnjuje z gnjevom, to vas naj ne moti; je pa vendar le tako, kakor smo pisali, samo s tem razločkom, da še Pistor s svojo samohvalo cesarjevega dne dočakati ni mogel. V «Tagespošti» dne 23. t. m. uže naha-

jamo z zlatimi črkami opisano delovanje in trpljenje velikega Pistorja, in poslušajte, kaj tam pravi. Vsa Slovenija se pre oborožuje zoper njega, da bi popravila to škodo, katero ji je povzročil on. Ker se mu je posrečilo, od Sv. Ilja do Maribora vse ponemčiti, mora vse slovensko ljudstvo na noge, da ustvari veliko društvo, kateremu bode naloga, nazaj pridobiti to, kar nam je iztrgal on sam. Da je Pistor delaven, neutrujen, namreč v pobijanju Slovenstva, to je itak res, in v narodni marljivosti bi ga smeli mi vsi posnemati, v drugem pač ne. Če mu naše priznanje pripomore do kakoršnebod pruske odlike, naj jo dobi, mi mu je ne bomo nevoščljivi.

Nadalje piše, ravno sedanje gibanje med Slovenci dokazuje, da so Nemci bili doslej zatirani, ne pa mi Slovenci, kakor pre tako radi in tudi sedaj, ko smo v skripcih, tožimo. Na kak način to mi sedaj dokazujemo, to nam ni jasno in gotovo tudi ne Pistorju; nam se zdi, da je Pistor ono večno laž, da mi Slovenci Nemce zatiravamo, sploh hotel v svoj spis spraviti, in da mu je slučajno ravno na tem mestu padla iz ust. Nato pripoveduje, da je Nemec, ki se spoznava za tacega in poteguje za pravice svojega naroda, in da na Spodnjem Štajarskem je silno hudo živeti; treba je pre mučeniškega premagovanja samega sebe, železne vstrajnosti in junaškega poguma, da se med Slovenci vsaj za silo izhaja, da se obvaruje borno življenje. O trpljenju Nemcev, živčih med slovenskimi divjaki, oni srečni bratje na severu pre nimajo pojma; dokaz je njegovo 12letno mučenništvo pri Sv. Ilju.

Sedaj pride tisti trenutek, ko se Pistorju greben postavi celo po koncu, in ko on ponosno pogleduje okrog po širnih deželah, češ, da mu ni najti para, sedaj se je vzdignila zatvornica, ki spušča vodo naravno na njegovo mlinsko kolo, ki glasno ropotaje oznanja njegovo slavo v daljni svet. Čujte! Pred dvajsetimi leti sem jaz, Egon von Pistor, prišel od severa dol do slovensko-nemške meje ter v prvi narodno mešani občini, v občini Sv. Ilja, začel rešilno narodno delo. Po dolgih hudih bojih je vendar prišla zmaga, in danes imamo pri Sv. Ilju nemški občinski zastop, nemško šolo in vsako kvaterno nedeljo nemško propoved. Da to ni bilo lahko doseči, razvidi se iz tega, da sem v tej dobi jedenajstkrat, deloma kot zatoženec, deloma kot tožitelj, stal pred sodiščem in vsakokrat in sicer brez odvetnika zmagal, dočim so moji sovražniki se dajali zastopati po najboljših odvetnikih. Tukaj le moramo malo postati, dasi je gsp. Pistorju menda neljubo. Občinski zastop smo žalibog zares izgubili, a trdno upamo, da ne

izmed stranskih koridorjev. Li-je bila pripravljena za njiju kaka posebna muka, ali pa je narobe posredoval za njiju kakšen upliven veljak, in bodeta torej morala živeti, dočim bodo drugi umrli?

Na smrt obsojeni so komaj zapazili, da je izginila mlada dvojica, slehern je imel opraviti sam s seboj in svojim neizogibnim koncem. Iz torišča so že doneli glasovi rogov, naznanjajoči začetek gonje. Tolpa oboroženih sužnjev je obdala kristjane in jih povedla vse, moške, ženske in otroke k mreži. Kakor bi trenil, je mreža zletela kvišku. Žrtve so počasi korakale na usodni prostor; na sredini so sužnji ostavili nesrečneže same. Mreža za njimi se je zaprla.

Mrtva tišina po celem ogromnem prostranstvu gledališča. Dolga strašna minota... Glej v cesarski loži je neka roka mahnila z robcem. Na torišče so skočili kakor iz-pod zemlje levi, tigri, panterji. Njih rjojenje je napolnilo vzduh, in ko so se, sestradani in razkačeni, vrgli na svoje žrtve in jih začeli trgati, zabučalo je po gledališču drugo tuljenje, s kojim so izražali svoje odobravanje razdivjani, krvipijani ljudje-zverine... Še ne cele pol ure, in vsi vjetniki so bili raztrgani. Sto sužnjev, oboroženih z dolgimi železnimi sulicami, je nagnalo zverino nazaj v kletke.

Ostanki nesrečnežev so bili pobrani, torišče očiščeno in posuto s svežim peskom.

Perpetuo in Antona so zapeljali v obširen, pod toriščem se nahajajoč podzemeljski hodnik. Ondi, poleg zverinskih kletk, so bile sobe za obleko in orožje gladiatorjev ter shrambe za gledališčne stroje, kojih ustrojstvo je bilo v onih časih dovedeno do popolnosti. Vodja iger je pojasnil Antonu, da njega in ženo postavijo na torišče in spustijo na njiju leva, tigra in bivola. Ako se mu posreči odbiti vse tri napade, potem bode njemu in ženi njegovi podarjeno življenje in svoboda.

Ko je Anton zaslišal te pogoje, se je njegovo srce napolnilo z novo nadejo.

Po polurnem prenehljaju, med kojim je večina gledalcev pozavžila s seboj prinešen obed, so se igre nadaljevale. Druhal je z napetostjo ždela novega prizora. Vedeli so, v čem bode ta sestal, in vsakdo je govoril o krasoti mlade kristjanke, za katero bode njen mož trikrat šel nad divjo zverino. Znova so se zaslišali glasovi, nedogledna tolpa je umolknila, v tem se je iz globine torišča polagoma vzdigovala skala. Na njej je pol sede pol leže počivala vsa utrujena in v misli utopljen Perpetua. Krasna bela obleka je pokrivala njeno telo, glavo ji je okrašal zlat, z dragocenimi kamni okovan obroč, po ramenih so se razsipavali dolgi, prelepi lasje.

V tolpi je zašumelo šepetanje. Ta lepota in mladost bo čez par hipov morala postati plen krvoločne zverine. Li-je sočutje vzbudila nesrečnica v mnogobrojnih gledalcih? O ne, nikakor, ampak neizmerno zanimanje za borbo, katero bode uprizoril mladi mož za svojo divno ženo v zlatem oklepju in z blestečim mečem v roki. Se mu li posreči rešiti svojo lepo ženo?

Kakšen prizor za ljudstvo, kako jim draži živce! O kako dober je cesar, ki prireja ljudstvu tako radost! Cesar, narod te blagruje! Tisoč rok se je iztezalo v zahvalo proti cesarjevi loži, kjer je sedel cesar, ravnodušno zroč z utrujenimi očmi doli v torišče na skupino. Njega ni razburjala predstoječa krvava igra; vobče nič na svetu ni moglo vzbuditi njegovih topih živcev.

Zopet mrtvaška tišina v gledališču, znova dolga, strašna minota, in znamenje z robcem iz cesarske lože. Z divjim rjoenjem skoči na torišče velikanski lev.

Anton stopi nekaj korakov naprej in zasloni svojo ženo. Njegova roka je, kakor bi bila železna, zgrabila kratki meč.

Počasi se približuje lev. Deset stopinj pred skalo obstane. Sliši se votlo renčanje; zver tolče z repom po tleh s tako silo, da pesek leti na vse strani. Glej, z očmi zroč na svojo žrtve, izlekne se lev v celi dolgosti